

**การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้**
**The Development of Forensic Science
Process Model for Criminal Investigation
in Three Southern Border Provinces of Thailand**

ศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร. พัชรา สิ้นลอยมา
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐาน และสามารถนำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์จากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ มีจำนวนไม่เพียงพอ และบางส่วนขาดประสบการณ์การทำงานเนื่องจากการโยกย้ายสับเปลี่ยนบ่อยครั้ง จึงทำให้ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงานในพื้นที่ และมีปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรในการปฏิบัติงาน รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการของผู้บัญชาการเหตุการณ์ที่ยังขาดเอกภาพ ทำให้เกิดปัญหาหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ จนทำให้เกิดปัญหาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุถูกทำลายหรือสูญหายไป และปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายและระเบียบขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการวินิจฉัยถึงสาเหตุการตายที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย 1) ควรมีการจัดอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และหลักการเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เพิ่มเติม 2) ควรเพิ่มกำลังพลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้น และมีประจำในแต่ละเขตพื้นที่ 3) ควรเชิญข้าราชการตำรวจที่มีความเชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเกษียณอายุราชการไปแล้วมาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 4) ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล สถิติและวิเคราะห์คดีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 5) ควรมีการพัฒนางานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้นำมาศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานต่อไป

Abstract

The purposes of this research were to study about process of Forensic Science Execution, problems and obstacles including the factors that affect to lead Forensic Sciences work to use crime investigation in three Southern border Provinces in order to offer the guidance in pattern development of Forensic Sciences execution with standard and be able to use in crime investigation efficiently. Data were collected by using questionnaires to the investigative and inquiry officers in three Southern border Provinces. Focus group and in-depth interview were given from police forensics office, Royal Thai Police Forensic officers and Forensic staffs from Forensic Institution, Ministry of Justice.

The results of the research were found that there were not enough operational officers in the regions and some of them lacked of work experiences because expertized officers changed working places very often. And there were resource lack problems include the incident commander's management problems still lacked of unity that made the unrelated agencies entered the crime scene areas till the evidence in crime scene were lost or destroyed. Related law and steps of work operation could not help the officers in work operation which were the obstacles for police officers to consider the cause of real death.

Suggestions from the research 1) should arrange more training courses about Forensic Sciences and evidence collection for police officers in crime scene areas, 2) should add forces of more Forensic Sciences operational officers and stand by every region, 3) should invite forensic government police officers or retired investigators and inquirers to be advisers in order to recommend the officers in the area, 4) should set up the committee in order to be function of data collecting, cases statistic and analysis in Southern border three Provinces, and 5) should have forensic development related to forensic operation to providing the duty practitioners to study or research in order to develop latency for further work.

Key word: Development, Forensic Sciences, Three Southern Border Provinces

บทนำ

สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มมาตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากสถิติที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นรวม 13,434 เหตุการณ์ อันเป็นผลทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 15,956 คน ดังนั้น “การชันสูตรพลิกศพ” จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการที่จะสามารถค้นหาความจริงและการอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่าย แต่เนื่องจากปัจจุบันบทบาทในการชันสูตรพลิกศพจากสถานการณ์ความไม่สงบยังมีความไม่ลงตัวอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความปลอดภัยในการออกชันสูตรพลิกศพนอกโรงพยาบาล ปัญหาการขาดแคลนแพทย์นิติเวช ทำให้ภาระดังกล่าวตกกับแพทย์ทั่วไป ตลอดจนปัญหาการไม่ยอมรับกระบวนการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อของคนมุสลิมในพื้นที่ เป็นต้น จนถึงวันนี้รัฐบาลและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุขยังไม่มีกระบวนการชันสูตรพลิกศพที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว

อีกทั้งจากพัฒนาการของเหตุการณ์การทำงานของกลุ่มผู้ก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2547 พบว่า ผู้ก่อการร้ายได้มีพัฒนาการตามทันกระบวนการ

นิติวิทยาศาสตร์ ทำให้การทำงานยากขึ้นเพราะหลายคดีไม่มีพยานหลัก

ฐาน โดยเฉพาะคดีที่มีการใช้ระเบิดแสวงเครื่องพบว่าคนร้ายมีมาตรฐานการทำงาน

ที่สูงขึ้นมาก สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ (พล.ต.ต.นพ. ชุมศักดิ์ พลกษาพงษ์, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 8 กันยายน 2550)

1. ระบบการสืบสวนสอบสวนกระบวนการยุติธรรมไทยที่ผ่านมา พึ่งพาพยานบุคคลมากกว่าพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีผลทำให้ไม่สามารถมัดตัวผู้กระทำผิดได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ประชาชนผู้รู้เห็นการกระทำผิดแต่ไม่กล้าเสี่ยงชีวิตให้การเป็นพยาน ผลก็คือตลอดระยะเวลากว่า 3 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีคนถูกฆาตกรรมไปแล้วถึง 2,400 ราย แต่สามารถดำเนินคดีได้เพียง 30 ราย โดยคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้นั้นอาศัยหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ปราศจากข้อสงสัย จึงทำให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์

2. ระบบมาตรฐานของหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จะต้องเดินหน้าพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพตามแบบ ISO 17025 (มาตรฐานสากลซึ่งเป็นการประเมินความสามารถทางวิชาการของห้องปฏิบัติการ) เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพที่ทำให้ผลการตรวจถูกต้อง จนไม่มีจุดอ่อนให้ถูกทักท้วงได้

3. ภารกิจงานด้านนิติวิทยาศาสตร์หลายอย่างยังขาดเจ้าภาพ ทำให้ประสบอุปสรรคด้านงบประมาณ อัตราตำแหน่งเจ้าหน้าที่ และระบบนิติวิทยาศาสตร์บริการที่ยังไม่ครอบคลุม นโยบายของรัฐบาลจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ตัวอย่างเช่น การปฏิรูปลำดับงานตำรวจแห่งชาติจะทำให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ชัดเจนขึ้น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรมจะอยู่ตรงส่วนใดของสังคมก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล และที่สำคัญคือกระทรวงสาธารณสุขควรจะเป็นเจ้าภาพดูแลในเรื่องระบบนิติเวชให้แก่ประเทศไทย เพราะมีเครือข่ายโรงพยาบาลและแพทย์พร้อมที่สุด

4. ความโปร่งใสและการถ่วงดุลอำนาจจะต้องทำให้เกิดขึ้นกับทุกหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยทุกฝ่ายจะต้องพร้อมที่จะให้หน่วยงานอื่นมาตรวจสอบ

5. รูปแบบของการพัฒนาการทางนิติวิทยาศาสตร์หลายเรื่องจะต้องเกิด ตัวอย่างเช่น ศูนย์พิสูจน์บุคคล สูญหาย ควรจะต้องจัดตั้งขึ้น การชะลอตัวไปก็คงเป็นเพราะผู้บริหารมองว่าไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วน ทั้ง ๆ ที่สองรัฐบาลที่ผ่านมา ล้วนมีมุมมองว่าการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นนโยบายที่สำคัญ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการนำกระบวนการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำให้สามารถเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การกระทำผิดทั้งด้านการชั้นสูตรพลิกศพ การตรวจ DNA การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ และคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อหรือชาวบ้านให้สามารถได้รับความยุติธรรม แต่ในปัจจุบันระบบงาน นิติวิทยาศาสตร์ที่จะนำมาใช้ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ เช่น ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติงานและการถ่ายทอดความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ ปัญหาการขาดแคลนรูปแบบและวิธีการปฏิบัติงาน และปัญหาการขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บางปัญหาถือเป็นอุปสรรคต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย และเป็นสิ่งที่รัฐบาลและสาธารณสุขควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะปัญหาการตายอย่างน่าสงสัยหลาย ๆ กรณี การวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งหลายครั้งไม่ได้รับการตรวจสอบจากแพทย์นิติเวชหรือเจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ดังกล่าวขึ้นได้

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนนายร้อยตำรวจในฐานะสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวนอาชญากรรมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะการพัฒนางานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐาน และการชั้นสูตรพลิกศพให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานในระดับสากล อันจะเป็นกระบวนการส่งเสริมประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ โดยเน้นการศึกษาถึงกระบวนการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจ และเจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ทางด้านบุคลากร ทรัพยากรการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ และระเบียบขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งวิเคราะห์แบบอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice) ของนักนิติวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำรูปแบบการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดังกล่าวไปเป็นต้นแบบ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำงานนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในสถานีตำรวจทุกแห่งที่อยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย สถานีตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี รวม 40 แห่ง ประกอบด้วย สถานีตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 12 แห่ง จังหวัดยะลา จำนวน 12 แห่ง และจังหวัดปัตตานี จำนวน 16 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจแห่งละ 20 นาย แบ่งเป็นพนักงานสอบสวน 10 นาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายสืบสวน 10 นาย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 800 นาย

ทั้งนี้จากการรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา รวมจำนวนทั้งสิ้น 594 นาย คิดเป็นร้อยละ 74.25 โดยแบ่งเป็น กลุ่มพนักงานสอบสวนจำนวน 328 นาย และกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนทั้งหมด จำนวน 266 นาย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์จากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์จากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 10 ราย
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้พิพากษา และอัยการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 ราย
- 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งในระดับกำหนดนโยบายและระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 10 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ราย

สรุป และอภิปรายผล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลที่ได้โดยพิจารณาตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะของการก่อความไม่สงบในแต่ละพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนใหญ่คนร้าย จะมีการวางแผนการปฏิบัติงานแบบเป็นกลุ่มและเป็นระบบ โดยมีมุ่งหวังผลในการก่อเหตุ คือ เพื่อข่มขู่และสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะกระทำกับเหยื่อ

ที่ไม่มีทางต่อสู้ ตัวอย่างเช่น ครู พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน รวมถึงยังมุ่งทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ

ทั้งนี้รูปแบบการกระทำความผิดโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประทุษร้าย การยิงถล่ม และการข่มขู่ ซึ่งผู้กระทำความผิดจะใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ เพื่อลวงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทหารเข้าพื้นที่ที่เกิดเหตุ แล้วจึงข่มขู่โดยใช้ระเบิดและใช้อาวุธปืนยิงซ้ำ จากนั้นผู้กระทำความผิดก็จะแย่งอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทหารไป เพื่อนำไปใช้ในการก่อเหตุในครั้งต่อไป

โดยกระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐาน และการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีการประสานไปยังเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด (EOD) เพื่อเข้าไปตรวจในที่เกิดเหตุด้วยมีวัตถุระเบิดอื่น ๆ อีกหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันนี้คนร้ายได้ใช้วิธีการแฝงวัตถุระเบิดไว้ในหลายจุด บางแห่งมีถึง 3 จุด ซึ่งแต่ก่อนคนร้ายจะมุ่งเป้าทำร้ายกลุ่มเจ้าหน้าที่เก็บกู้ระเบิดแต่ต่อมากลุ่มคนร้ายได้เริ่มมีการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายไปเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานแทน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเสียชีวิตและกำลังใจในการทำงาน

1.2 การพิสูจน์หลักฐาน

กระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนของ การพิสูจน์หลักฐาน บัญชาการเหตุการณ์ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีการสั่งการให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานตามขั้นตอนในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมวัตถุพยานตามระเบียบ และจะต้องรักษาพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุให้คงอยู่สภาพเดิม โดยวัตถุพยานทุกชิ้นที่ส่งไปตรวจพิสูจน์จะต้องมีจำนวนครบถ้วน และไม่เกิดการสูญหายระหว่างการขนย้ายหรือหลังการตรวจพิสูจน์หลักฐานแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติตามข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ปฏิบัติโดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามหลักวิธีทั้งในส่วนของ การที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุได้ กล่าวคือ มีการปล่อยให้นักข่าวหรือผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงผู้บังคับบัญชาบางคนที่ไม่มีความรู้ในด้านดังกล่าวไปเหยียบย่ำสถานที่เกิดเหตุ จนทำให้วัตถุพยานต่าง ๆ ถูกทำลายหรือไปเพิ่มวัตถุพยานใหม่ โดยไม่เจตนา ส่งผลทำให้ไม่สามารถนำไปตรวจพิสูจน์หลักฐานต่อไปได้

1.3 การชันสูตรพลิกศพ

กระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนของ การชันสูตรพลิกศพ หากในกรณีที่สถานที่เกิดเหตุพบศพผู้เสียชีวิตก็จะต้องมีการส่งศพไปโรงพยาบาลที่มีแพทย์นิติเวช เพื่อให้แพทย์ได้ทำการผ่าชันสูตรพลิกศพและหาสาเหตุการเสียชีวิต ซึ่งการชันสูตรพลิกศพนับเป็นการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลทางวิทยาศาสตร์ที่จะต้องตรวจในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น โดยการชันสูตรพลิกศพจะสามารถตรวจหาหลายพิมพ์นิ้วมือนันทกรรม และดีเอ็นเอได้ ซึ่งการตรวจดังกล่าวจะสามารถเชื่อมโยงถึงความเป็นพ่อแม่ลูก ตรวจหาอายุของศพหรือแม่แต่สาเหตุการเสียชีวิตได้เช่นกัน ซึ่ง ณ ตอนนี้อยู่ในส่วนของ การชันสูตรพลิกศพในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดแพทย์นิติเวชที่มีความเชี่ยวชาญและห้องที่ใช้สำหรับการผ่าชันสูตรพลิกศพเป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้พนักงานสอบสวนได้รับผลการชันสูตรพลิกศพล่าช้าตามมา

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านบุคลากร

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ ความมุ่งมั่น ความกล้าหาญ และไหวพริบในการทำงาน รวมถึงจะต้องมีความเสียสละในการเข้าตรวจพื้นที่เกิดเหตุ

เนื่องจากในการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมวัตถุพยานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเสี่ยงสูงในการถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายซุ่มโจมตี

2.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ผู้บังคับบัญชาจะต้องเล็งเห็นความสำคัญในการกำชับผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมวัตถุพยานอย่างเคร่งครัด เนื่องจากผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติในการปฏิบัติงาน และส่วนใหญ่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นในพื้นที่ ผู้บังคับบัญชาจะเป็นผู้ที่ไปถึงจุดเกิดเหตุในลำดับต้น ๆ ดังนั้นจึงไม่ควรเข้าไปทำลายหรือเหยียบย่ำสถานที่เกิดเหตุเสียเอง รวมทั้งควรกำชับให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมวัตถุพยานอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้วัตถุพยานและหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ไนท์เกิดเหตุไม่ถูกทำลายจนได้รับความเสียหายและจะเป็นพยานหลักฐาน ขึ้นสำคัญที่นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล

2.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากในการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์หลักฐานมีความจำเป็นที่จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 ปัจจัยด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องกำหนดจำนวนผู้เข้าสถานที่เกิดเหตุในปริมาณที่จำกัด และจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสืบสวนสอบสวน พิสูจน์หลักฐานหรือชั้นสุตรพลิกศพเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทำลายวัตถุพยานและหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

2.5 ปัจจัยเรื่องห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน

ห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยานนับว่าเป็นสิ่งที่ยังสำคัญอย่างยิ่งในการที่อัยการและศาลจะพิจารณาในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากหากพนักงานสอบสวนมีการเก็บรวบรวมวัตถุพยานแต่มีการส่งการครอบครองวัตถุพยานไปให้บุคคลอื่น หรือไม่ได้เก็บวัตถุพยานให้ถูกต้องตามหลักแล้ว อัยการหรือศาล ก็จะมีข้อสงสัยในวัตถุพยานนั้น ซึ่งจะส่งผลทำให้อัยการไม่สั่งฟ้อง หรือหากเป็นในชั้นศาลแล้วศาล ก็จะทำกรายกฟ้องได้

2.6 ปัจจัยเกี่ยวกับการประสานงานและความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีหน่วยงานจำนวนมากที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น กลุ่มทหาร และกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการประสานงานและการให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการร่วมกันแบ่งปันข้อมูลในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่ยังสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.7 ปัจจัยด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็นสิ่งที่ยังสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่จุดเสี่ยงที่จะเกิดการลอบทำร้ายหรือวางระเบิดได้ง่าย ดังนั้นจะต้องมีการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การที่ EOD เข้ามาตรวจสอบวัตถุระเบิดก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจึงเป็นสิ่งที่ยังสำคัญอย่างมาก

2.8 ปัจจัยเกี่ยวกับข้อกฎหมาย

ปัจจัยด้านกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวจะเป็นระเบียบข้อบังคับที่ทุกหน่วยงานจะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นการมีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.9 ปัจจัยด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้

ปัจจัยด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้การทำงานด้าน

นิติวิทยาศาสตร์มีความสะดวกรวดเร็วและเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการค้นหาพยานหลักฐานที่เป็นพยานบุคคล เป็นเรื่องที่ได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นการมุ่งเน้นค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยการนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาใช้ก็จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงสูง ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

3. ปัญหาและอุปสรรคในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

นักวิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านบุคลากร

1) บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนไม่เพียงพอ รวมถึงปัจจุบันบุคลากรโดยส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดประสบการณ์การทำงานในพื้นที่อยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากมีการโยกย้ายในพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง จึงเป็นเหตุทำให้ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงานในพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้การทำงานไม่มีความต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2) ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนในพื้นที่บางคนยังไม่มี ความมุ่งมั่นในการทำงานเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีภาระงาน และมีคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวนมาก เป็นเหตุทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3) ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ผู้เข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่มีความรู้ด้านการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ถูกต้อง ส่งผลทำให้วัตถุพยานบางอย่างถูกทำลายไปโดยไม่เจตนา ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปนำใบปลิวที่ผู้ก่อการร้ายนำมาทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ ซึ่งตามหลักเจ้าหน้าที่จะสามารถตรวจลายพิมพ์นิ้วมือจากใบปลิวนี้ได้โดยตรง แต่เมื่อมีเจ้าหน้าที่เข้าไปหยิบใบปลิวโดยไม่ได้ใส่ถุงมือให้ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติแล้ว ก็จะทำให้เกิดลายนิ้วมือของคนร้ายกับเจ้าหน้าที่ทับซ้อนกัน เป็นเหตุทำให้เกิดปัญหาในการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อสืบค้นและติดตามตัวคนร้าย

4) ปัญหาเรื่องห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ ยังไม่ค่อยคำนึงถึงห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน กล่าวคือ มีการส่งต่อการครอบครองไปยังเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคคลอื่น ๆ ส่งผลทำให้ อัยการไม่สามารถสั่งฟ้องคดีดังกล่าวได้ เนื่องจากเกิดความสงสัยและไม่มั่นใจว่าพยานหลักฐานที่นำมามีการปนเปื้อนหรือมีการสร้างวัตถุหลักฐานเท็จขึ้นมาหรือไม่

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากนายตำรวจบางคนอยู่ประจำพื้นที่เป็นเวลานานมากแล้ว แต่ไม่เคยได้รับการโยกย้ายเพื่อไปปฏิบัติราชการนอกเขตพื้นที่ หรือบางคนยังไม่เคยได้รับการยกย่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนั้นจึงควรมีการยกย่องและให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น

3.2 ปัญหาด้านทรัพยากรการปฏิบัติงาน

ทรัพยากรในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเช่น เชือกกันสถานที่เกิดเหตุ เสื้อเกราะมีจำนวนน้อย รวมถึงรถยนต์ในการปฏิบัติหน้าที่นอกจากจะมีจำนวนไม่เพียงพอแล้ว สภาพรถยนต์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีสภาพเก่าและชำรุดทรุดโทรมมาก ทำให้จะต้องมีการซ่อมบำรุงค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังขาดในส่วนของการค่าน้ำมันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องอาศัยรถยนต์ในการเข้าตรวจที่เกิดเหตุบ่อยครั้ง เป็นเหตุทำให้บางครั้งผู้บังคับบัญชาจะต้องสำรองเงินจ่าย ค่าน้ำมัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดของตนเองเป็นประจำ

3.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

1) ส่วนการบริหารจัดการพบว่ายังในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาเรื่องของ

การบริหารจัดการอยู่ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชามีความเห็นที่ไม่ค่อยตรงกัน รวมถึงบางกรณีหน่วยงานตำรวจกับทหารมีการทำงานที่มีความทับซ้อนกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ ในบางกรณีไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้กำกับเข้ามาเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ แต่มีเจ้าหน้าที่ทหารที่ยศพันโทที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุมาเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์จากการที่มีผู้บัญชาการเหตุการณ์เป็นทหาร รวมถึงมีระดับชั้นยศที่แตกต่างกัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจและพิสูจน์หลักฐานไม่สามารถปฏิบัติงานในการเก็บตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่

2) ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการของผู้บัญชาการเหตุการณ์ที่ดูแลจุดสถานที่เกิดเหตุยังไม่ดีพอส่งผลทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ

3) ปัญหาเรื่องความไม่มั่นใจในศักยภาพด้านการค้นหาและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน ทำให้พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานให้เข้าร่วมตรวจที่เกิดเหตุเพื่อค้นหาและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทุกครั้ง ทั้งที่ในความเป็นจริงพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเก็บวัตถุพยานโดยชอบด้วยกฎหมาย

4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานที่เกิดเหตุในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะเข้ามาร่วมกับวัตถุพยาน เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวจะเข้ามาเก็บวัตถุพยานเพื่อนำไปใช้ตรวจพิสูจน์ รวมถึงนำไปรวบรวมเข้าสู่ฐานข้อมูล DNA ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แต่เนื่องจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ไม่ใช่เป็นหน่วยงานที่เป็นระบบบังคับบัญชาเช่นเดียวกับหน่วยงานตำรวจหรือทหาร จึงทำให้เกิดปัญหาไม่มีนายตำรวจหรือทหารชั้นผู้ใหญ่ในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกหรือสั่งการในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ

3.4 ปัญหาอำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่และระเบียบขั้นตอนการทำงาน

1) กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กล่าวคือมีข้อกำหนดเรื่องระยะเวลาในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการยื่นฟ้องไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ไม่ทันเวลา

2) ตามหลักของศาสนาอิสลาม จะมีกฎข้อห้ามก็คือห้ามทำการผ่าชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่ต่างเกิดความเคยชินกับการที่จะไม่มีการชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการวินิจฉัยถึงสาเหตุการตายในบางกรณีเป็นอย่างมาก ทั้งที่ความเป็นจริงกฎหมายไม่ได้ห้ามเรื่องการชันสูตรพลิกศพผู้นับถืออิสลาม เพื่อหาสาเหตุการตาย แต่มีระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ “ให้หลีกเลี่ยงการผ่าศพ” เท่านั้น การชันสูตรศพผู้นับถืออิสลามจึงอาจใช้วิธีการเอ็กซเรย์หาหัวกระดูก หรือใช้เหล็กแหลมแยงเพื่อหาวิถีกระดูกแทนได้

3.5 ปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงานและขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคประชาชน ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัญหาในด้านการประสานงาน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ซึ่งการประสานงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ เช่น ในการประสานงานเพื่อขอเอกสาร พยานหลักฐาน รายงานการตรวจพิสูจน์ หรือการขอผลการตรวจพิสูจน์ เพื่อนำมาใช้ในการประกอบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถประสานงานและนำมาประกอบสำนวนได้ และเมื่อมีการนำคดีขึ้นมาสู่ชั้นพิจารณา ก็ทำให้ขาดความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานแห่งคดีหรือความสอดคล้องกันของพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุกับผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3.6 ปัญหาด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ปัญหาด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะต้องเข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุรู้สึกไม่มั่นใจในการไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากบางครั้งทางจังหวัดไม่ได้จัดชุดคุ้มครองให้ หรือไม่ได้จัดชุดคุ้มครองตลอดทาง ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

เกิดความไม่มั่นใจในเรื่องความปลอดภัย จึงต้องทิ้งระยะเวลาหลังเกิดเหตุหรือรอความพร้อมในการเดินทางเข้าตรวจพื้นที่เกิดเหตุส่งผลให้พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุสูญหายหรือเสื่อมสภาพได้

3.7 ปัญหาด้านอื่น ๆ

ปัญหาเรื่องพยานกลับคำให้การในชั้นศาล กล่าวคือ ในชั้นสอบสวนพยานให้ปากคำไว้ อย่างหนึ่ง แต่พอถึงชั้นศาลแล้วกลับคำให้การ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยในคดีอุกฉกรรจ์หรือสะเทือนขวัญ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่พยานจะเกิดความรู้สึกเกรงกลัวว่า หากให้การตามข้อเท็จจริงแล้วอาจจะมีผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งขณะนี้กำลังจะมีการออกกฎหมายขึ้นมาใหม่ โดยใช้วิธีการซักถามพยานในชั้นศาลด้วยวิธีการเช่นเดียวกับคดีของเด็กและเยาวชน โดยมีการถ่ายวิดีโอประกอบคำให้การของพยานไว้ทุกครั้ง และอาจจะไม่ให้พยานได้พบกับจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล เพื่อป้องกันไม่ให้พยานเกิดความรู้สึกวิตกกังวลและเกรงกลัวว่าตนเองหรือครอบครัวจะได้รับอันตราย

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการพัฒนางานรูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นที่ปรึกษาในสาขา (1) การสอบสวน (2) การสืบสวน และ (3) นิติวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานด้านการสืบสวนสอบสวน และนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นที่ปรึกษาคดีให้กับพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการจัดตั้งทีมงานคณะกรรมการที่ดูแลเฉพาะคดีการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีนักวิเคราะห์กลุ่มวัตถุพยานต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงไปถึงบุคคลผู้กระทำความผิด และจัดเก็บข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการก่อการร้ายในพื้นที่ 3 จังหวัด โดยแบ่งเป็นจังหวัดละ 1 ชุด

3) ควรมีการพัฒนาาระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมและพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลของศูนย์พิสูจน์หลักฐานกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ ดังนั้นจึงต้องมีการบูรณาการฐานข้อมูลร่วมกันของทุกหน่วยงาน กล่าวคือ กระทรวงมหาดไทย (ข้อมูลเอกลักษณ์บุคคล) กระทรวงคมนาคม (ข้อมูลยานยนต์) และกระทรวงการคลัง (การทำนิติกรรมทางการเงิน) เพื่อความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล และมีการมอบหมายผู้ประสานงานเป็นการเฉพาะ อันจะก่อให้เกิดความต่อเนื่อง คล่องตัว และนำไปสู่การเกิด Law and Order คือ ความยุติธรรมเป็นประจักษ์

4) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ละจังหวัดควรมีการจัดตั้งศูนย์พิสูจน์หลักฐานประจำไว้โดยเฉพาะ โดยแบ่งเป็นฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายตรวจสถานที่เกิดเหตุ ฝ่ายตรวจพิสูจน์หลักฐานประจำจังหวัด ซึ่งในศูนย์ดังกล่าวควรจะต้องมีห้องแล็บไว้สำหรับปฏิบัติงานโดยเฉพาะ เพื่อที่จะได้สามารถรองรับการตรวจพิสูจน์หลักฐานได้อย่างเต็มที่อันจะส่งผลทำให้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุปฏิบัติหน้าที่ประจำแต่ละสถานีตำรวจเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ หากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นในเขตพื้นที่ จะได้เข้าถึงสถานที่เกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6) รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านเครื่องมือสำหรับการตรวจพิสูจน์หลักฐาน และการคุ้มครองความปลอดภัย และควรเพิ่มเงินพิเศษในการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ศูนย์พิสูจน์หลักฐานเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรเพิ่มเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะเครื่องมือในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์หลักฐาน และชุดเกราะกันกระสุน เป็นต้น

8) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรวางระบบมาตรฐานในการปฏิบัติ เช่น การบริหารจัดการการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งจะให้มีแนวทางในการบริหารจัดการสถานที่เกิดเหตุที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในพื้นที่โดยการกำหนดให้มีการรวบรวมหลักฐานให้ครบถ้วน ถูกต้อง และให้ความสำคัญอย่างสูงต่อห่วงโซ่ของพยานหลักฐาน ซึ่งต้องอ้างอิงได้ทางหลักวิชาการทุกชั้น

10) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ควรเป็นเจ้าภาพในการฝึกอบรมความรู้ในด้านนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บพิสูจน์หลักฐานให้เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

11) ควรมีการบรรจุบุคลากรเข้ามาทำงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพิ่มเติม เนื่องจากในปัจจุบันมีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้น้อยมาก หากมีการบรรจุบุคลากรเพิ่มเติมนักก็จะทำให้สามารถแบ่งเบาภาระงานในการปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากขึ้น

12) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและ ศอ.บต. ควรร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นการเฉพาะในพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักวิชาการและอาจารย์ จากสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่ ได้เข้ามาทำการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ ภายใต้โจทย์ “การพัฒนานวัตกรรมทางนิติวิทยาศาสตร์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยการสนับสนุนงบประมาณของ ศอ.บต. รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณการทำปริญญาโทแก่นิสิต นักศึกษาที่มีหัวข้อปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

13) พิจารณาปรับแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เช่น การขยายระยะเวลาให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยื่นฟ้องต่ออัยการ ซึ่งจะทำการปฏิบัติงานมีความถูกต้องมากขึ้น

14) ควรมีการจัดห้องไว้สำหรับรองรับการผ่าชันสูตรพลิกศพให้เพียงพอ เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานศูนย์พิสูจน์หลักฐานยังประสบปัญหาไม่มีสถานที่ในการชันสูตรพลิกศพ เป็นเหตุทำให้ต้องนำศพไปชันสูตรที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด

15) ควรมีการเพิ่มแพทย์ด้านนิติเวชในศูนย์พิสูจน์หลักฐาน เพื่อรองรับการทำงานในหน่วยงานเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาระงานของแพทย์ที่มีมากในแต่ละวัน ทำให้การชันสูตรพลิกศพมีความล่าช้า ดังนั้นการเพิ่มจำนวนแพทย์ด้านนิติเวชดังกล่าวจะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานของแพทย์ที่อยู่ประจำ ซึ่งจะทำการทำงานรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

16) สำนักจุฬาราชมนตรี ควรเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจให้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามถึงเจตนารมณ์และความจำเป็นในการชันสูตรพลิกศพให้แก่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ตลอดจนประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ได้ทราบโดยทั่วกัน ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บังคับบัญชาที่มีระดับชั้นยศตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไป ควรจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงานและให้ความสำคัญด้านกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการพิสูจน์หลักฐาน เพื่อที่จะทำการทำงานด้านการสืบสวนอาชญากรรมในพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) พนักงานสอบสวนควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อจะทำให้การดำเนินคดีประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น เช่น พนักงานสอบสวนจะต้องเคร่งครัดในการเข้าเวรปฏิบัติหน้าที่ แม้เวลาเกิดเหตุจะเป็นยามวิกาล ก็จะต้องรีบเดินทางไปป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ประกอบกับมีการเก็บพยานหลักฐานตามหลักวิธีการ โดยต้องคำนึงถึงกฎแห่งพยานหลักฐานเป็นสำคัญ

3) ควรมีการจัดบันทึกและถ่ายภาพหรือวิดีโอ ณ ตำแหน่งที่ตั้งของวัตถุพยานในจุดเกิดเหตุ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันว่าเป็นวัตถุพยานที่เก็บมาจากที่เกิดเหตุจริง รวมถึงสามารถนำเป็นหลักฐานในกรณีที่ยานกลับค่าให้การในชั้นศาลได้ ซึ่งหากมีการบันทึกเป็นภาพถ่ายหรือวิดีโอไว้โดยส่วนใหญ่ ศาลจะรับฟังจากหลักฐานที่ปรากฏ

4) พนักงานสอบสวนจะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของวัตถุพยานในคดี กล่าวคือ หากสามารถนำวัตถุพยานที่อยู่ในที่เกิดเหตุมาเชื่อมโยงกับตัวคนร้ายได้โดยอาศัยหลักนิติวิทยาศาสตร์ให้มากที่สุด ก็จะทำให้สามารถสืบค้นและติดตามคนร้ายได้โดยง่าย

5) พนักงานสอบสวนควรมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับการเชื่อมโยงพยานหลักฐานที่ปรากฏในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อที่พนักงานสอบสวนจะได้สรุปสำนวนสั่งฟ้องให้พนักงานอัยการได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งเมื่อสำนวนที่สั่งฟ้องมีความครบถ้วนสมบูรณ์ พยานหลักฐานมีความหนาแน่นและเป็นที่น่าเชื่อถือเพียงพอ พนักงานอัยการก็จะมีความเห็นสั่งฟ้องตามลำดับ

6) ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานควรมีการมอบหมายการตรวจพิสูจน์ตามระดับความยากง่ายของคดีให้เหมาะสมกับนักวิทยาศาสตร์ในแต่ละตำแหน่ง กล่าวคือ ในกรณีเป็นคดีสำคัญควรให้นักวิทยาศาสตร์ระดับ สบ 2 ถึง สบ 3 เป็นผู้ดำเนินการแทนนักวิทยาศาสตร์ สบ 1 ทั้งนี้เนื่องจากบางคดีจะต้องอาศัยผู้มีประสบการณ์ และความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ หากมอบหมายให้กับผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน อาจส่งผลทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการตรวจพิสูจน์ได้

7) ในการชันสูตรพลิกศพ แพทย์นิติเวชต้องอธิบายให้ญาติของผู้เสียชีวิตทราบถึงรายละเอียดและความจำเป็นในการชันสูตรพลิกศพ เพื่อหาสาเหตุการตายที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ จารวรรณ. (2545). **กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนงานป้องกันและปราบปราม ศึกษาในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มโจรก่อการร้าย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (2552). **การป้องกันสถานที่เกิดเหตุ**. เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการนักสืบนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

จรัสศักดิ์ เจียมเจตจรูญ. (2550). **สถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานทางชีววิทยา**. เอกสารสำหรับใช้ประกอบการปฏิบัติงานเสนอที่กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ.

นิติธรรม แก้วเถื่อน. (2554). **ปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรินทร์ เพ็งสุวรรณ. (2547). **ระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศมุสลิม ศึกษาเปรียบเทียบระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยกับประเทศอิหร่าน และอียิปต์**. สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

ยุทธนา จันทร์ธรรม. (2553). **ความเชื่อมั่นในงานพิสูจน์หลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน ในจังหวัดยะลา**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมภาพ เองสมบูรณ์. (2551). **การตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น**. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.